

EVROPSKÝ PARLAMENT

2004

2009

Výbor pro zahraniční věci

PROZATÍMNÍ ZNĚNÍ
2006/2289(INI)

18. 4. 2007

NÁVRH ZPRÁVY

o zprávě za rok 2006 o pokroku Bývalé jugoslávské republiky Makedonie
(2006/2289(INI))

Výbor pro zahraniční věci

Zpravodaj: Erik Meijer

OBSAH

	Strana
NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU	3
VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ	6

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU

o zprávě za rok 2006 o pokroku Bývalé jugoslávské republiky Makedonie (2006/2289(INI))

Evropský parlament,

- s ohledem na závěry předsednictví ze zasedání Evropské rady v Soluni ve dnech 19.–20. června 2003, v nichž bylo všem zemím západního Balkánu přislíbeno, že se v dlouhodobém horizontu připojí k Evropské Unii,
  - s ohledem na zprávu Komise za rok 2006 o pokroku Bývalé jugoslávské republiky Makedonie (SEC(2006)1387),
  - s ohledem na článek 45 jednacího řádu,
  - s ohledem na zprávu Výboru pro zahraniční věci (A6-0000/2007),
- A. vzhledem k tomu, že další rozšíření Evropské unie není cílem samo o sobě, vzhledem k tomu, že se od členských států vyžaduje přísný soulad s kodaňskými kritérii a vzhledem k tomu, že každá kandidátská země bude posuzována individuálně na základě svých výsledků,
- B. vzhledem k tomu, že od uznání statutu kandidátské země ze strany EU dne 17. prosince 2005 neproběhla s Bývalou jugoslávskou republikou Makedonie žádná jednání o přistoupení,
- C. vzhledem k tomu, že dříve, než Bývalá jugoslávská republika Makedonie přistoupí k EU, bude nezbytná vnitřní dohoda o všech podstatných otázkách týkajících se požadavku, aby různé skupiny obyvatelstva spolu žily v míru, demokracii a rovnosti,
1. zaznamenává s uspokojením, že po vnitřním konfliktu v roce 2001 bylo v úzké spolupráci s EU nalezeno řešení prostřednictvím rámcové dohody z Ochridu s cílem umožnit občanům patřícím ke dvěma hlavním jazykovým skupinám, aby žili společně v rovnosti a míru, a to posílením postavení albánštiny ve veřejné správě a vzdělávání, pomocí reorganizace místní samosprávy a prostřednictvím uplatňování zásady kvalifikovaných většin (Badinterův model), která chrání postavení národnostních menšin v parlamentním rozhodovacím procesu, a že v roce 2007 bylo dosaženo dohody o státních svátcích pro různé národnostní skupiny;
  2. zdůrazňuje, že Badinterovy dohody mají sloužit jako prostředek k diskusi a dosažení shody v mnohonárodnostním státě; upozorňuje, že na počátku roku 2007 z důvodu nespokojenosti s těmito dohodami většina albánsky mluvících členů parlamentu zanechala parlamentní činnosti, a věří, že současné konzultace povedou k tomu, aby všechny strany zvolené do parlamentu měly možnost opět začít vykonávat své parlamentní povinnosti;
  3. doporučuje, aby se všichni, kterých se to týká, poučili z toho, jak se Belgii, Španělsku, Itálii a Švýcarsku podařilo vybudovat veřejnou správu a vzdělávací systém zohledňující podstatné regionální jazykové rozdíly; žádá, aby se dále společně usilovalo o

nalezení způsobu soužití dvou největších skupin obyvatel a různých menšin (včetně Romů, Turků, Vlachů, Srbů a Bosňanů) na rovnoprávném a harmonickém základě, a doufá, že funkce ve veřejné správě budou stále více obsazovány příslušníky všech skupin obyvatelstva, úměrně k jejich početnosti;

4. upozorňuje na to, že v Evropě existuje mnoho zemí, jejichž názvy jsou totožné s částí území sousedního státu, a že si každý stát svobodně volí svůj název; vítá skutečnost, že státní symboly jsou navrženy tak, aby neodkazovaly na tři provincie severního Řecka, které rovněž nesou název Makedonie, a lituje nedávné změny názvu vnitrostátního letiště na letiště Alexandra Velikého;
5. lituje, že od dočasné dohody z roku 1993, v níž byl použit prozatímní název Bývalá jugoslávská republika Makedonie, aby byl stát mezinárodně uznán, nebylo dosaženo žádné dohody se sousedním Řeckem o rozdílu ve významu názvu Makedonie ve slovanské tradici a v řecké tradici a o důsledcích používání názvu ve dvoustranných a mezinárodních vztazích, a žádá obě země, aby o této otázce začaly jednat s cílem nalézt do konce roku 2007 uspokojivé řešení;
6. lituje, že v očekávání budoucího statusu Kosova nebylo možné, aby se uskutečnilo jakékoli další vymezení hranic; věří, že v této otázce bude dosaženo dohody co nejdříve, a vítá skutečnost, že dotčení zemědělci mohou dále využívat části své půdy ležící na druhé straně hranice;
7. upozorňuje na nezbytnost trvalé dohody o snadném přeshraničním styku s Kosovem, zejména s ohledem na intenzivní vzájemné vztahy v oblasti vzdělávání, kultury a zaměstnanosti a na rodinné vazby;
8. zdůrazňuje potřebu ochrany vody v řece Vardar, která protéká většinou území státu a pokračuje na řecké území jako řeka Axiós, před znečištěním způsobeným průmyslem a obydlými městskými oblastmi;
9. naléhavě žádá zlepšení a udržování kvality vody a hladiny vody v Ochridském, Prespanském a Dojranském jezeře, která leží na hranicích, a účinnou dohodu v této otázce se sousedními státy Albánií a Řeckem;
10. upozorňuje na potřebu bránit tvorbě a rozšiřování nedovolených skládek odpadu podél silnic, řek a na okrajích lesů prostřednictvím systému sběru odpadu, přičemž tento odpad bude co nejvíce tříděn;
11. naléhavě žádá zavedení zákonem stanovené minimální mzdy jako způsobu boje proti chudobě a sociálním nerovnostem; zdůrazňuje, že je třeba, aby různé odborové svazy byly schopny koexistovat na rovnocenném základě, a zdůrazňuje, že stávající požadavek, že odbory musí sdružovat 33 % příslušné pracovní síly, aby se mohly stát smluvními partnery, vede k tomu, že zainteresované strany při diskusích neustále zpochybňují aktuální počty členů;
12. zdůrazňuje, že pro zahraniční investory je prospěšnější právní jistota, transparentnost a boj proti korupci než snížení veškerých daňových sazeb z 12 na 10 %, které může vést k nedostatku zdrojů na plnění základních úkolů státu v oblastech sociálního zabezpečení,

veřejných služeb, životního prostředí a infrastruktury;

13. považuje za samozřejmé, aby povolování zahraničních bank bylo založeno na rovných kritériích pro všechny, jako je např. soulad s právními požadavky v oblasti nakládání se zahraniční měnou, zdanění a ochrana spotřebitele, a odmítá zvýhodňování určitých společností nebo států, v nichž mají společnosti sídlo;
14. upozorňuje na význam udržování a zlepšování železniční sítě, domácí železniční dopravy a tranzitní funkce mezi Řeckem a Srbskem; vítá obnovení železničního spojení s Kosovem a lituje nedostatečného pokroku, pokud jde o přímé železniční spojení s Bulharskem;
15. naléhavě žádá zachování nezávislosti veřejného televizního vysílání stanovené zákonem z listopadu 2005, která na rozdíl od předchozí situace, kdy docházelo k politickým zásahům, nyní odpovídá s mediálními normám EU;
16. považuje za nežádoucí, aby státní úředníci při změně vlády ztratili zaměstnání, a zejména očekává, že státní úředníci, kteří jsou zvláště odborně připraveni k tomu, aby odpovídali požadavkům *acquis* EU, budou pokračovat ve své práci;
17. očekává, že vláda prošetří okolnosti, za nichž byl německý občan Khaled El-Masri v roce 2003 unesen do Afghánistánu, a naléhavě žádá, aby byly ukončeny veškeré závazky vůči třetím zemím, jež mohou bránit dodržování lidských práv nebo narušovat stíhání válečných zločinců;
18. zdůrazňuje, že přistoupení k NATO je svobodnou volbou každého státu a není třeba jej podmiňovat členstvím v EU;
19. naléhavě žádá, aby byly všemi členskými státy EU plně uznány cestovní doklady, aby byly zrušeny vnitrostátní dodatečné platby za víza a aby byla zjednodušena administrativa alespoň pro studenty, vědce, novináře a obchodníky;
20. upozorňuje na výhodu zkušeností z předchozích dohod se Slovinskem a Chorvatskem, založených týčž právních předpisech Společenství a praktické zkušenosti z bývalé Jugoslávie, a považuje Bývalou jugoslávskou republiku Makedonii za zemi, jež má na základě vlastních výsledků a existujících dohod s EU nejlepší vyhlídky na přistoupení k EU po Chorvatsku;
21. na základě vnitřní dohody mezi zástupci dvou hlavních jazykových skupin o používání jazyka, modelu vlády a procesu tvorby právních předpisů požaduje, aby byl status kandidátské země EU, jež byl udělen v roce 2005, doprovázen co nejdříve skutečným zahájením jednání o přistoupení;
22. pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení Radě a Komisi, vládám a parlamentům členských států a vládě a parlamentu Bývalé jugoslávské republiky Makedonie.

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ

1. Obecná charakteristika země

Bezprostředně za vnější hranici EU, na sever od jejího členského státu Řecka a na západ od členského státu Bulharska, leží povodí řeky Vardar. Až do roku 1912 byla tato oblast po staletí součástí Osmanské říše a její hlavní město Skopje (v turečtině Üsküb a v albánštině Shkup) bylo tehdy hlavním městem „wilayet“ (provincie) Kosovo, která zahrnovala také přilehlou oblast na severu, jež v současnosti čeká na budoucí správní status. Na základě výsledku balkánské války patřilo území v povodí řeky Vardar v letech 1912–1941 Srbsku a v tomto období získalo status provincie Vardarska. Po období fašistické okupace, během níž bylo území rozděleno ze správních důvodů mezi Albánii a Bulharsko podél národnostní hranice, se v období 1945–1991 těšilo poměrně velké autonomii jako jedna z jugoslávských republik s názvem Makedonie. Tento název pochází z označení preferovaného největší skupinou obyvatelstva v oblasti od devatenáctého století, avšak shoduje se i s částí řecké historie a s názvem pro tři sousední provincie v severním Řecku. Od vyhlášení nezávislosti a vytvoření ústavního názvu „Republika Makedonie“ dochází ke sporům s jižním sousedem Řeckem.

Jako součást Jugoslávie měla Makedonie až do získání nezávislosti v roce 1991 úzké vztahy s členskými státy Evropského společenství. Přeshraniční pohyb v rámci Evropy byl relativně jednoduchý, neexistovaly požadavky na víza, jako je tomu dnes. Spolu se Srbskem a Chorvatskem plnila Makedonie významnou úlohu tranzitní oblasti mezi členskými státy EU Řeckem a později přistoupiвшими členskými státy Rakouskem, Maďarskem a Slovinskem i vzdálenějšími zeměmi. Částečně jako důsledek těchto dlouhotrvajících úzkých vazeb se současnou oblastí EU je názor makedonské veřejnosti, přestože se dělí podle jazyka a politických preferencí na dvě skupiny, zcela jednoznačný v tom, že obě skupiny jsou pro přistoupení k EU.

V EU je však tato země poměrně neznámá, přičemž je dokonce ještě méně známo, že po podání žádosti dne 22. března 2004 získala Makedonie dne 17. prosince 2005 statut kandidátské země EU. Ve vnějším světě se naopak ví o domácím sporu o jazyk a o sporu s Řeckem, pokud jde o název země. V procesu připojování k EU se těmito dvěma skutečnostmi pravděpodobně dostane přinejmenším tolik pozornosti jako obvyklým otázkám správy, právních předpisů, kriminality, hospodářství a životního prostředí, jimž bylo věnováno nejvíce pozornosti během hlavního kola rozšiřování EU v roce 2004.

2. Kulturní rozmanitost

Po řecké a ilyrské nadvládě v dávné minulosti bylo obyvatelstvo po mnoho let tvořeno slovanskými Makedonci, kteří hovořili jazykem blízkým příbuzným bulharštině a srbštině a psaným rovněž azbukou. Na západě a severozápadě, zejména na horním toku řeky Vardar kolem měst Gostivar nebo Tetovo, je jazykem většiny obyvatelstva albánština a lidé píšou latinkou. Kromě toho na území žijí nejrůznější menšiny s Romy, Turky, a Vlasy na jedné straně a slovanskými skupinami příbuznými Makedoncům, jako jsou Srbové a Bosňané, na straně druhé. V důsledku toho se tato oblast již dlouho vyznačuje výraznou kulturní a

jazykovou rozmanitostí. Uvedená rozmanitost nachází své vyjádření i ve stranickopolitických vztazích.

Dlouhotrvající chybějící pocit sebeurčení výrazně posílil nacionalismus makedonského obyvatelstva. Zpočátku se tento nacionalismus obrátil proti vládě Turků, poté proti spojení s Bulharskem stanoveném v mírové smlouvě ze San Stefana z roku 1878 a nakonec proti dlouhému období připojení k Srbsku. Tím, že republika začala používat symboly vypůjčené z řecko-makedonské historie, začaly konflikty také s Řeckem. Kromě toho vnímaly nemakedonské skupiny obyvatelstva, zvláště velká albánsky mluvící skupina, tento nacionalismus jako hrozbu pro svůj jazyk a kulturu. To platilo zejména pro názor, že by se měl vytvořit stát s jedním jazykem, v němž by ostatní přijali jazyk slovanských Makedonců jako jediný jazyk veřejné správy a vzdělávání.

3. Jazyková situace Albánců a ostatních skupin

Až do roku 1912 žili albánsky mluvící obyvatelé v oblastech, jež se v současné době rozprostírají na území Albánie a čtyř různých regionů bývalé Jugoslávie (západní a severozápadní část Makedonie, jihozápadní Srbsko, převážná část Kosova, které od roku 1999 přestalo být spravováno Srbskem, a jih Černé Hory), a patřili pod správu Istanbulu jako části Osmanské (turecké) říše. V období let 1918–1991 byly tyto oblasti s výjimkou Albánie spojeny v rámci tehdejší Jugoslávie. V důsledku uvedených skutečností trvaly po dlouhou dobu úzké vztahy mezi Kosovem a oblastí na horním toku řeky Vardar, dvěma největšími oblastmi, v nichž se soustředili albánsky mluvící obyvatelé. Skutečnost, že ve druhé ze jmenovaných oblastí neexistovalo oficiální vyšší vzdělávání v albánštině, přiměla v letech 1999–2001 studenty k tomu, aby studovali v Kosovu, což ještě více posílilo uvedené vazby. V roce 2001 se naplno projevilo, že za celých deset let od získání nezávislosti se nevytvořily dobré vztahy mezi těmi, kdo používají makedonštinu, a těmi, kdo používají albánštinu.

Zčásti i díky tomu, že Evropská unie hrála roli prostředníka a poskytovala podporu, bylo nalezeno řešení v podobě rámcové dohody z Ochridu. Kromě ukončení válečného stavu a dobrovolného odzbrojení byly dohodnuty následující body:

1. reorganizace místní samosprávy, včetně větších pravomocí pro místní orgány veřejné správy;
2. nediskriminační a úměrné zastoupení menšin v orgánech veřejné správy a v politických uskupeních;
3. změna parlamentních postupů tak, aby při hlasování o citlivých otázkách (např. právo menšin, místní samospráva a některá zvláštní jmenování) byla vyžadována „dvojitá většina“. (Tato většina podle Badintera v podstatě znamená, že pro schválení je nezbytná nejenom většina v parlamentu, ale také mezi zástupci menšin);
4. rovnoprávné postavení jazyků ve veřejné správě a ve vzdělávání; každý jazyk, kterým hovoří nejméně 20 % obyvatelstva, je úředním jazykem a stát bude financovat všeobecné vzdělávání v tomto jazyce;
5. rozmanitost a sebeurčení, přičemž orgány místní samosprávy mají volnost, pokud jde o umístování symbolů většinové části obyvatelstva na veřejných budovách;

Rámcová dohoda vyústila celkem v patnáct změn ústavy a novou preambuli ústavy. Až do roku 2006 probíhal nepřetržitý proces úprav právních předpisů v souladu s rámcovou dohodou z Ochridu, aby se zlepšila harmonizace právních předpisů. Od voleb a vytvoření nové vlády v tomto roce, kdy největší strana albánsky mluvícího obyvatelstva opustila vládu, se objevily ostré debaty týkající se uplatňování zásady většiny podle Badintera. Po bojkotu činnosti parlamentu stranami BDI (DUI) a PDP probíhají nyní jednání směřující k dosažení shody.

4. Název země a postoj Řecka

Sobranie, parlament bývalé jugoslávské republiky Makedonie, přijal dne 17. listopadu 1991 novou ústavu, v níž je země definována jako suverénní stát používající název „Republika Makedonie“. Přestože podle Badinterových kritérií by měly veškeré bývalé jugoslávské republiky mít možnost získat mezinárodní uznání jako nezávislé státy, nebyla nová země až do 8. dubna 1993 přijata do Organizace spojených národů.

Důvody pro odmítnutí členství tkvěly především ve významu názvu Makedonie, který je historicky známý jako země Alexandra Velikého (356–323 př.n.l.), jemuž se podařilo v krátké době rozšířit říši až po dnešní Pákistán. Jižní soused Řecko považuje Makedonii na základě jazykových a kulturních kořenů za součást své vlastní historie a označení Makedonie za svůj vnitřní název. Použití téhož názvu sousedním státem s odlišným jazykem a kulturou vyvolává námitky ze strany řecké veřejnosti. Řecko nechce zemi upírat právo na nezávislost ani se severním sousedem neodmítá spolupracovat, ale snaží se vyjádřit myšlenku, že stát s ústavním názvem „Republika Makedonie“ nezahrnuje celou oblast, jež je historicky považována za Makedonii, a zmiňuje při té příležitosti pojmy jako Vardar, Skopje nebo Sever.

V rámci dočasné dohody označila Organizace spojených národů prozatímně zemi názvem Bývalá jugoslávská republika Makedonie, často prezentovanou anglickou zkratkou fYRoM, jež je podle názoru domácích i zahraničních veřejností naprosto zavádějící. Spojené státy, Ruská federace, Čínská lidová republika a dokonce mnohé členské státy EU nicméně používají ústavní název Republika Makedonie, a vynechávají část odkazující na předchozí správní situaci obsaženou v termínu „fYRoM“. Historická pojmenování tohoto druhu nejsou obvyklá. V Evropě navíc existuje kromě nezávislého státu Lucembursko rovněž přílehlá belgická provincie se stejným názvem a nezávislý stát Moldavsko používá stejný název, jaký je používán pro severovýchod sousedního Rumunska. Stát Ázerbájdžán zase nese stejný název jako dvě přílehlé provincie Íránu, ačkoliv je tento stát geograficky součástí Evropy. Ve všech uvedených případech použití totožného názvu nevyvolává žádné problémy. Z toho zjevně vyplývá, že ve sporu v tomto případě nejde ani tak o název, jako spíše o obavy z územních nároků.

V dané souvislosti je politováníhodné, že vnitrostátní letiště nacházející se na východě města Skopje, jež bylo až do prosince 2006 známé jako Aerodrom Skopje nebo Petrovec Airport, bylo nedávno přejmenováno na letiště Alexandra Velikého (Aleksandar Veliki). Uvedený název způsobuje záměnu s existujícím mezinárodním letištem Megas Alexandros na východě severořeckého města Kvala, neboť tento název má stejný význam.

K nastolení všeobecné důvěry je nezbytné, aby před přistoupením Makedonie k EU obě země uzavřely dvoustrannou dohodu o používání totožného názvu v rámci jejich vzájemných vztahů a o odstranění jakéhokoliv trvajícího nedorozumění nebo sporu týkajícího se symbolů a územních nároků.

5. Další úvahy

Vízový režim schengenských států EU a dokonce ještě přísnější podmínky, jež při vstupu vyžaduje Řecko, způsobuje problémy příslušníkům mladé generace a jejich izolaci ještě ve větší míře, než tomu bylo u přístupu jejich rodičů do okolních států v Evropě. Zatímco integrace do Evropy se neurychluje, zvyšuje se orientace na Spojené státy. To se projevilo mimo jiné uzavřením dohod o nevydávání Američanů Mezinárodnímu trestnímu soudu v Haagu (ICC) a vydáním německého občana Khaled el-Masriho vyšetřovatelům CIA v Afghánistánu. Pozitivnější je to, že účast v dohodě o stabilizaci a připojení (SAA) a ve Středoevropském sdružení volného obchodu CEFTA, jež má vazbu na EU, může oživit a posílit hospodářství, jež má od roku 1991 problémy. Vnitřní právní jistota zvýší tento účinek více než aktuální záměr snížit daňové sazby na extrémně nízkou úroveň 10 %.